

Dwaze vaders

‘Als je zoon zijn kind niet meer mag zien’

Als de relatie van je kind op de klippen loopt, is dat droevig. Maar wat als vervolgens alle contact met de kleinkinderen wordt verboden? Dit overkwam Cornelia van Well (59) en haar man Reinier (62).

Sinds de moeder van Valerie haar dochtertje ruim drieënhalf jaar geleden voorgoed meenam naar Polen, hebben Cornelia en Reinier vrijwel geen contact meer met hun kleindochter. Bellen of mailen is niet mogelijk en ze mogen haar slechts eenmaal per twee maanden enkele uren onder toezicht van haar moeder bezoeken. Ook Valeries vader David heeft slechts een beperkte bezoeksregeling voor zijn dochter. Cornelia: “Dat Valerie van ons is afgenomen, voelt als een amputatie zonder verdoving. Een niet te beschrijven pijn. We houden zo zielsveel van haar, ze is ons vlees en bloed. Onze zoon David had vijf maanden een relatie met de Poolse Anna toen zij zwanger bleek te zijn. Geweldig nieuws vond ik het. Ik was eraan toe om oma te worden en ik leefde helemaal op een wolkje. Mijn man en ik hadden een goede relatie met onze schoondochter en ze vroeg ons of wij tijdens de bevalling in het ziekenhuis aanwezig wilden zijn. Toen David met Valerie bij ons kwam, was dat een ontroerend moment. Eindelijk was ze daar dan, onze kleindochter. En wat was het mooi om onze zoon als trotse vader vol liefde naar zijn dochter te zien kijken.”

Naar Polen
“In de maanden daarna merkten we dat het niet goed ging tussen David en Anna en na een tijdje gingen ze uit elkaar. Een lastige situatie, en we probeerden zoveel mogelijk te helpen door Valerie vaak op te vangen. Anna en Valerie woonden zelfs even tijdelijk bij ons in. Doordat we zoveel bij Valerie betrokken waren, groeide onze band enorm. Valerie voelde zich bij ons helemaal thuis. We speelden met haar,

namen haar mee naar buiten, zongen liedjes. Heerlijk vond ze het. Normaal gesproken had ze moeite met slapen en eten, maar bij ons at ze prima en sliep ze als een roosje. Er was rust, geen spanning, ze voelde zich veilig. Toen Valerie twee was, zei Anna dat ze definitief in Nederland wilde blijven. Om haar te ondersteunen, huurden we een woning voor haar en Valerie en kochten later zelfs een flat voor hen. Drie dagen nadat ze in de woning waren getrokken, vetrokken Anna en Valerie voor een vakantie naar Polen. Een week lang hoorden we niets. En toen kwam er een mailtje: Anna had besloten in Polen te blijven. Met Valerie. Toen we naar de flat gingen, stond ‘ie helemaal leeg. Anna had alles laten ophalen.”

Ervoor vechten
“We waren in shock, dit hadden we nooit verwacht. We konden ons niet voorstellen dat dit echt betekende dat we Valerie niet meer zouden zien. Maar de realiteit was anders. Toen we contact zochten, liet Anna ons weten dat het voorbij was. Ze maakte ons allerlei boze verwijten en gaf ons te verstaan dat we Valerie maar gewoon moesten vergeten. Ook David moest maar vergeten dat hij een dochter had. We begrepen er niks van, waren boos. Maar bellen of mailen had geen zin: ze veranderde haar nummer en reageerde niet op onze vele mails en kaartjes. De eerste keer dat we Valerie weer zagen, was na acht maanden. Hoewel Anna ons niet wilde ontvangen, gingen we toch op de bonnefooi naar Polen en gelukkig liet Anna’s moeder ons binnen. Ik was bang dat Valerie, die inmiddels ruim drie jaar was, ons niet

meer zou kennen. Maar zodra ze me zag, vloog ze me in de armen. De tranen stonden in m’n ogen. En toen wist ik: hier moeten we dus echt voor vechten. We besloten via de Poolse rechtbank een bezoeksregeling af te dwingen en dat lukte: we kregen toestemming om Valerie ieder vierde weekend van de oneven maanden te bezoeken. Ook David kreeg een beperkte bezoeksregeling. Het liefst hadden we dit niet via de rechtbank geregeld, maar Anna weigerde iedere vorm van medewerking.”

Stralend gezichtje
“Inmiddels is Valerie zes jaar. De schaarse uren die we met haar hebben, brengen we binnenshuis door, in de woning van haar moeder. Naar buiten mogen we niet en Anna zit er de hele tijd zwijgend en onwillig bij. Een kopje koffie is er niet bij. Valerie is het Nederlands verlerd en een echt gesprek is dus niet mogelijk, maar we zien aan haar stralende gezichtje dat

‘We proberen ondanks alles altijd een lijntje met haar te houden’

zij net zo van de bezoeksjes geniet als wij. We brengen elke keer een koffer vol spelletjes mee en spelen dan met haar. Geweldige momenten zijn dat. Dat wij ons kleinkind maar zo beperkt mogen zien, doet verschrikkelijk pijn. Natuurlijk is het voor David, onze zoon, nog erger: hij heeft ontzettend hard moeten vechten om haar af en toe te mogen bezoeken. In de jaren hebben we geprobeerd hem en zijn nieuwe partner, met wie hij inmiddels een zoontje heeft gekregen, zoveel mogelijk te steunen en te troosten.

Bij iedere rechtszaak en elk gesprek met advocaten waren we erbij, we hebben het echt samen gedaan.”

Taboe
“Ik merk dat het nog steeds een taboe is als je als grootouders je kleinkinderen niet mag zien. Mensen denken al snel dat er dan wel iets mis moet zijn met je. Daarom besloot ik om over dit onderwerp een boek te schrijven: *Kleinkind onbereikbaar*. Ik interviewde grootouders, maar ook kinderen, kleinkinderen en deskundigen. Ik heb gemerkt dat het goed is om erover te praten, het bespreekbaar te maken. Mijn man heeft op zijn beurt een website ontwikkeld waar grootouders die hun kleinkind moeten missen hun verhaal kwijt kunnen. Als een soort noodkreet, maar ook om elkaar te steunen. Ik hoop dat als Valerie oud genoeg is, ze ons op zal zoeken en lekker een paar weken op vakantie kan komen bij ons. Intussen proberen we te zorgen dat er altijd een lijntje blijft, mits zij dat fijn blijft

vinden natuurlijk. Valerie moet weten dat ze altijd op haar vader en ons terug kan vallen, dat er mensen zijn die heel veel van haar houden. Veel meer dan dat kunnen we niet doen.”

Bloedband
Contact met grootouders is van wezenlijk belang. Sterker nog: het is feitelijk wreed, een vorm van geestelijke mishandeling zelfs, als grootouders het contact met hun kleinkinderen wordt ontzegd. Dat vindt Marianne van der Slikke,

‘Het contact met opa en oma verbieden is een vorm van geestelijke mishandeling’

psycholoog en mediator. “Het gezin is een samenleving op zich. In kleine vorm weliswaar, maar wel heel herkenbaar en afgebakend voor de leden van dat gezin. Ze delen een bloedband en die gaat verder dan het delen van genetisch materiaal. Er zit emotie achter, een sterk gevoel van verbondenheid. Grootouders bevinden zich in de directe sociale cirkel rondom het gezin en maken ook deel uit van die bloedband. De bloedband die grootouders met hun kleinkinderen delen is qua gevoel en beleving vrijwel net zo sterk als de band tussen moeder en kind. Ze zijn net zo wezenlijk en tot in de kern met elkaar verbonden.”

Machtsmiddel

Helaas wordt dat nogal eens onderschat. Er zijn in Nederland vele grootouders die hun kleinkinderen niet meer mogen zien. Vaak is dat na een echtscheiding, waarbij bijvoorbeeld de ex-schoondochter de kinderen krijgt toegewezen en zij alle contact met haar ex-man en voormalige schoonouders verbreekt. Het gebeurt ook wel in

gevallen waarbij de relatie tussen de ouders en volwassen kinderen verstoord is. Marianne: “Soms lopen ruzies dan zo hoog op dat de kinderen besluiten om hun eigen kinderen bij opa en oma weg te houden. Kinderen worden zo als machtsmiddel ingezet. Een voor hen zeer verwarrende en pijnlijke situatie. Het puur uit eigenbelang alle contact verbreken met vader, oma of opa is een geval van kortetermijndenken. Kinderen worden namelijk groter. Er komt een tijd dat ze

‘Ze moet weten dat ze altijd op ons kan terugvallen, dat we veel van haar houden’

zelf contact gaan zoeken met hun vader of grootouders. Als ze dan merken dat die helemaal niet zo vreselijk zijn als moeder hen heeft afgeschilderd, kan dat hun relatie met de moeder behoorlijk verstoren.”

Kies voor je hart

Bent u als grootouder door uw schoondochter buitenspel gezet en mag u uw kleinkinderen niet meer zien? Welke

situatie er ook speelt, alle partijen dienen het belang van het kind in het oog te houden, zo vindt Marianne. “Het is onwenselijk om het kind inzet te laten worden van de ruzies. Vaak lopen de emoties echter zo hoog op dat in alle redelijkheid met elkaar praten vrijwel niet mogelijk is. Het is goed om jezelf af te vragen: Op welke manier wil ik de relatie in stand houden? Liefdevol of met strijd? Wil ik vrede, voor zover het van mij afhangt? Ga terug naar je gevoel; kies voor je hart, je zachte kant. Dat valt niet mee, want je bent gefrustreerd. Toch is het zowel in je eigen belang als dat van je kleinkind om strijd uit de weg te gaan, want strijd levert alleen maar slachtoffers op. Soms leiden dergelijke situaties tot rechtszaken. Ga goed bij jezelf te rade: wakkert dit het conflict aan? Wat levert het op, dient het een goed doel en is het in het belang van mijn kleinkind? Tegelijkertijd kun je niet anders dan trouw blijven aan je eigen gevoel en je verlangen naar je kleinkind. Laat jezelf emotioneel niet onder het kleed schoffelen. Denk erover na en geef uiteindelijk uiting aan wat

goed voelt voor jouzelf. Niet door koortsachtig of demonstratief contact af te dwingen, maar door te reageren vanuit je hart. Stuur dat kaartje of cadeautje. Ga maar naar het schoolplein om een glimp van je kleinkind op te vangen. Hou je er niet mee bezig wat de moeder ermee doet, want dat heb je toch niet in de hand. Ben je bang dat je kleinkind onrustig wordt als het een berichtje van je krijgt? Bedenk dat het

niet het kaartje is dat de onrust veroorzaakt, maar de reactie van de moeder. En dat is háár verantwoordelijkheid - zij zou zich daar overheen moeten zetten, in het belang van haar kind. Vraag je af: als ik nu niets laat horen, wat betekent dat op de langere termijn voor de band met m'n kleinkind? Hou contact, hoe summier ook.”

Geef je verdriet de ruimte
Als de situatie niet verandert, hoe ga je dan om met je verdriet? Marianne: “We zijn in pijnlijke conflictsituaties veelal geneigd om ons verdriet weg te redeneren door het verdriet in gedachten als nutteloos te verklaren. De zinloze strijd tussen het verstand en gevoel kost veel energie. Gedachten en gevoelens zijn twee ervaringen die niet tegenover elkaar staan, maar naast elkaar. Dat geldt ook voor geluk en verdriet. Wij kunnen gelukkig zijn over de ene situatie en tegelijkertijd verdrietig over de andere. Als je je verdrietig voelt, dan is dat zoals het is, en niet zoals je je moet voelen van jezelf. Leer omgaan met het hier en nu. Onderga, ervaar en deal met de situatie. Dat geeft je ruimte in je hoofd en hart. Je hebt nu eenmaal last van een chronische emotionele infectie die af en toe opspeelt. Een dag op de bank liggen janken is dan prima! En daarna pak je de draad weer op - er is meer dan alleen je verdriet. Zoek, als je daar behoefte aan hebt, steun bij lotgenoten. Zij weten wat je meemaakt. Door bij de dag te leven, geef je het probleem de aandacht die het verdient - niet minder, maar ook niet meer. Tobben over de toekomst of het verleden heeft geen nut, je leven kan morgen wel voorbij zijn.”

Tekst: Belinda Fallaux. M.m.v. Marianne van der Slikke, www.vdsps.nl en Marlinde de Vos-van der Eijk, advocaat familierecht/erfrecht www.bierman.nl.

Omgangsrecht voor vaders en grootouders: de feiten

Met ingang van 1 maart 2009 is in de wet voor de ouders die gezamenlijk het gezag over hun kind uitoefenen de verplichting opgenomen om de ontwikkeling van de banden van het kind met de andere ouder te bevorderen. Het minderjarige kind en de niet met het gezag belaste ouder hebben recht op omgang met elkaar; het betreft een wederzijds recht van zowel ouder als kind. Voor de vader bestaat er een recht op omgang als hij ten tijde van de geboorte van het kind met de moeder was gehuwd, als hij het kind heeft erkend of geadopteerd, of wanneer zijn vaderschap gerechtelijk is vastgesteld.

Recht van grootouders Behalve met zijn ouders heeft het kind ook recht op omgang met mensen die in nauwe persoonlijke betrekking tot hem staan, zoals de grootouders of de vader die niet de juridische vader is. Ook zij kunnen de rechter vragen om een omgangsregeling tussen hen en het kind. Er moet dan wel sprake zijn van een nauwe persoonlijke betrekking; familieverwantschap is op zich niet voldoende. Dat nauwe contact, bijvoorbeeld opvoeding en verzorging, moeten worden aangetoond.

Belangen kind Bij een verzoek om een omgangsregeling gaat de rechter uit van de belangen van het kind. Een omgangsregeling gaat niet door als het ernstig nadeel oplevert voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind of als degene die de omgangsregeling verzoekt er niet geschikt voor is. Een kind van twaalf jaar of ouder wordt gevraagd naar zijn mening. Heeft hij ernstig bezwaar tegen de omgang, dan gaat het niet door.

Dwang De wet kent geen bijzondere dwangmiddelen als een vastgestelde omgangsregeling niet wordt nageleefd. Inzetten van de 'sterke arm' is mogelijk, maar wordt meestal niet in het belang van het kind geacht. Een andere mogelijkheid is het opleggen van een dwangsom of gijzeling van de tegenwerkende ouder. In uiterste gevallen kan bij problematische omgangszaken om een kindbeschermingsmaatregel worden verzocht, zoals een ondertoezichtstelling. Ook kan worden gedacht aan een gezagswijziging.

Meer weten over familierecht? Kijk op www.bierman.nl.

Meer weten? www.kleinkindonbereikbaar.nl en www.wijwell.nl.